

SIOB-programmadag met PSO's

Datum: Dinsdag 29-6-2010 (10.15 -15.00 uur)
Locatie: Vergadercentrum Hoog Brabant - Utrecht
Dagvoorzitter: Lourina de Voogd
Verslag: Stieneke Eising en Marie-Anne Raaijmakers

Aanwezig: Gerlien van Dalen/Stichting Lezen; Ine Kamp/GraafschapBibliotheken; Marie-Anne Raaijmakers; Ida-Marie Hebben/Biblioservice Gelderland; Marcelle Janssen/Biblioservice Gelderland; Carin Klompen/Centre Céramique; Henk Pilon/Bibliotheek Groningen; Annet Krol/Biblionet Drenthe; Karin de Jong/Servicecentrum Flevolandse Bibliotheken; Jeanine Kool-Vandenbergh/Zeeuwse Bibliotheek als PSO; Stieneke Eising/Forte Fiante; Helma Bouman/BiSc/Houten; Angeline ten Asbroek/ProBiblio; Merit van Breukelen/ProBiblio; Jeannette Hofman/Overijsselse Bibliotheek Dienst; Jan Plooi/Cubiss; Menno Stein/Loket aangepast lezen; Peter Spuij/ProBiblio; Marc Jacobs/IPO; Walther Kok/Bibliotheek Utrecht; Isolde Vega/Bibliotheek Utrecht; Koen Krikhaar/Dedicon; Christiaan van Willenswaard/Stichting Lezen; Elly Cuijpers/Bibliotheekhuis Limburg; Jellie Tiemersma/Bibliotheekservice Fryslan; Lea Kessels/Kinderboekenweb; Inge van Asperen/Vereniging van Openbare Bibliotheken; Ger van de Geer/Bibliotheek Rotterdam; Lourina de Voogd/SIOB; Adriaan Langendonk/SIOB-Stichting Lezen; Thea van Lankvelt/SIOB; Seher Hazinedar/SIOB; Gerard van Dijk/SIOB; Anette Heideman/SIOB; Norma Verheijen/SIOB.

Doelgroep: PSO-managers/-adviseurs en belangstellende directies die verantwoordelijk zijn voor planning en beleid van inhoudelijke thema's.

Doelstelling: Op deze dag wordt onderzocht hoe de keuze voor ondersteuning van basisbibliotheken door de PSO's wordt gemaakt en wat de mogelijkheden zijn om door OCW geormerkte programma's als Kunst van Lezen en Aangepast lezen, ook na de projectperiode, te borgen in de provincies.

Onderwerp: Opening en welkom

Door: Lourina de Voogd, programma Leven Lang Leren/SIOB

Lourina geeft een korte toelichting op het beleidsplan 'Sterk stelsel, groter bereik' voor 2010-2012. Achtergrondinformatie hierover is te vinden op de vernieuwde website www.siob.nl.

Onderwerp: Inleiding doorlopende lees- en leerlijn

Door: Gerlien van Dalen, directeur Stichting Lezen

Met een verwijzing naar dit filmpje <http://attmp3.com/video/got-to-keep-readinggrS2ulZtnjE.html> opent Gerlien haar verhaal; deze ideale situatie kennen we niet in Nederland. Verder over het belang van leesbevordering, de taak en invulling van Stichting Lezen hierin en de belangrijke samenwerking met de bibliotheekbranche. Met vele, ook andere partners wordt gewerkt aan de doorgaande leeslijn, die erop is gericht kinderen en jongeren gedurende hun leesontwikkeling op (eigen) niveau te laten genieten van lezen door structurele interventies thuis, in de kinderopvang en het onderwijs en door (buitenschoolse) projecten. Bekijk de [presentatie](#)

Onderwerp: Programma Kunst van Lezen

Door: Adriaan Langendonk, projectleider Kunst van Lezen

Adriaan presenteert de inhoud van het programma dat in opdracht van OCW vanaf 2008 loopt (tot en met 2011). Kunst van Lezen maakt zich sterk om leesbevordering ook op het strategische niveau van de bibliotheek beter op de kaart te krijgen. Kunst van Lezen en de PSO's hebben een gezamenlijke opdracht: de professionele dienstverlening vanuit de bibliotheek opzetten richting

netwerkpartners om het plezier in lezen te versterken. Voor meer informatie zie:
www.kunstvanlezen.nl. Bekijk de [presentatie](#)

Onderwerp: Bibliotheekcharter 2010 - 2012

Door: Marc Jacobs, senior adviseur cultuur IPO (interprovinciaal overleg) alleen bij dit punt aanwezig.

Marc Jacobs licht kort de totstandkoming van het Bibliotheekcharter 2010-2012 toe. Het charter beschrijft de taken en verantwoordelijkheden van de drie overheden. Rijk, provincies en gemeenten willen met dit charter ook het belang van de bibliotheken in de sociale structuur van de samenleving benadrukken. Marc Jacobs is procesbegeleider en onderhoudt contacten met de sector en initieert provinciaal de zaken vanuit het landelijke niveau. Voor de uitwerking van het charter moet er deze zomer een stuk komen waarin staat wat de taak is van de PSO; wat moet de provincie regelen en voor welke inhoudelijke thema's moet er gekozen worden? Input hiervoor is welkom en nodig van PSO en SIOB!

Vragen van aanwezigen aan Marc Jacobs:

Christiaan van Willenswaard (Stichting Lezen) Wat is het perspectief van de provincie naar de toekomst van het PSO-beleid?

Marc Jacobs Met de bezuinigingen en de discussies rond het voortbestaan van de provinciale laag is er veel onzeker geworden. Echter, voor de bibliotheken is de provinciale laag nodig. Het is meer dan een organisatie- vraagstuk.

Jeanine Kool (PSO Zeeland) Er zijn harde afspraken nodig zodat je er niet onderuit kan. Met dit charter kan iedereen er vanaf.

Walther Kok (OB Utrecht) Het gaat om de rolverdeling van de partijen en de concentratie voor de invulling van de bandbreedte.

Jellie Tiemersma (Bibliotheekservice Friesland) Als deze zomer het profiel voor de provincie klaar is wat is dan de opdracht voor de provinciale najaarsadviescommissie?

Marc Jacobs De subsidiering van alle provincies is verschillend. Het charter moet geen papieren tijger zijn, het is immers door het IPO bestuur vastgesteld als besluit van alle provincies, ondanks de verschillen per provincie.

Isolde Vega (OB Utrecht) Wat is de rol van leesbevordering voor de PSO's, dit woord zie ik in de hele notitie niet staan. Dit vind ik persoonlijk treurig. Het gaat in deze charter dus niet over inhoud.

Jan Plooi (Cubiss) In Brabant had GS het voornemen om vanaf 2015 geen subsidie meer te verstrekken aan Cubiss. De PSO heeft uitstel en kan weer het gesprek aan gaan. Dit toont meer dan eens aan dat je snel en goed duidelijk moet kunnen maken waarom je onmisbaar bent, wat je doet en waar je goed in bent. Dus in de zomernotitie moet meer inhoudelijk vastgelegd worden.

Marc Jacobs nodigt alle PSO's en het SIOB uit het IPO hierin te voeden. De bestuurder wil effect in de samenleving zien; wat is de maatschappelijke meerwaarde van een instelling. De bestuurder is niet bezig een organisatie in stand te houden.

Gerlien van Dalen (Stichting Lezen) wil graag meedenken om zo de invloed van andere beleidspartijen mee te kunnen nemen in de zomernotitie die volgt op het charter.

Onderwerp: De aanpak door PSO's en het draagvlak van een meerjarig convenant met PSO's voor het borgen van Kunst van Lezen

Discussie: Onder leiding van Ine Kamp (Beleid, innovatie en ontwikkeling, Graafschap Bibliotheken)

Vraag: In het charter staat dat de basisbibliotheken opdrachtgever is van de PSO's (van de onderkant) echter wat doe je als PSO met zaken van de bovenkant (als Kunst van Lezen). Hoe match je dit en hoe bepaal je je prioriteiten als PSO?

Menno Stein (Loket aangepast-lezen) Zien en ervaren basisbibliotheken zaken vanuit de PSO ook niet als van boven?

Henk Pilon (Biblionet Groningen) licht toe dat de netwerktaken provinciaal zijn en dat de uitvoering lokaal is. *Kunst van Lezen* sloot aan bij een al lopend project. Hoe verder na 2011? Door output van dit project goed te laten zien en de discussie op te starten over borging en keuze voor staand beleid.

Elly Cuijpers (Bibliotheekhuis) In Limburg werken we als in Groningen, bibliotheken moeten besluiten om voortgang in exploitatie op te nemen.

Henk Pilon (Biblionet Groningen) Laten we niet gaan voor losse flodders maar voor een integrale aanpak.

Vraag: Hoe gaan de PSO's om met vragen vanuit de basisbibliotheek?

Elly Cuijpers (Bibliotheekhuis Limburg) Het werkplan PSO met leesbevordering als speerpunt wordt geaccordeerd door directeurenoverleg.

Jeanine Kool (PSO Zeeland) In Zeeland moet het directiebestuur steeds meer gaan afstemmen, mogelijk wordt Zeeland één basisbibliotheek in de toekomst.

Ida-Marie Hebben (Biblioservice Gelderland) PSO initieert in DB netwerk van 22 basisbibliotheken, echter 100% consensus lukt niet. Dit is ook geen haalbaar streven en niet altijd nodig.

Carin Klompen (Centre Céramique Maastricht) is blij met stimulerende en initiërende rol van PSO en stelt nauwe samenwerking op prijs.

Elly Cuijpers (Bibliotheekhuis Limburg) Klopt, na een recente presentatie over BoekStart hebben we als PSO 10 afspraken met bibliotheken.

Annet Krol (Biblionet Drenthe) We werken vanuit een strategisch plan. Het beleid wordt voorbereid en de PSO krijgt een opdracht. Er is ook een initiërende rol, maar gemeenten beslissen zelf over bijv. BoekStart. Drenthe heeft sterk netwerk met 12 basisbibliotheken.

J. Hofman (OBD) geeft aan dat besluiten via DOBO gaan (directeurenoverleg). Projecten als BoekStart komen echter op specialistenniveau/jeugd binnen. De PSO houdt dit op de rit en motiveert bibliotheken.

Merit van Breukelen (ProBiblio) 52 basisbibliotheken zijn betrokken bij de verdeling van subsidiegeld en bepaling speerpunten. ProBiblio start een andere aanpak op. Dit is nog te nieuw om er iets over te zeggen.

Walther Kok (OB Utrecht) In Utrecht wordt gewerkt aan PSO naar Groninger model (2012). We letten op verankering in de gemeenschap en kijken waar portefeuillehouders zich sterk voor maken. De inzet en keuze verschilt per gemeente (lokaal besluit en betaald).

Vraag: Is een thematische verdeling per PSO haalbaar? Vergelijk het met het BoekStartmodel dat door Cubiss en ProBiblio is gemaakt. Gaat de Stichting PSO de expertise verdelen in de toekomst?

Karin de Jong (Servicecentrum Flevolandse bibliotheken): Wanneer valt een project onder Stichting Lezen en wanneer laat deze het los?

Gerlien van Dalen (Stichting Lezen): Dit hangt van een aantal zaken af waarbij verschillende overwegingen een rol spelen: willen borgen op strategisch niveau en de uitvoering loslaten. De voeling met werkveld is voor Stichting Lezen belangrijk en daarom participeren we ook in grote projecten. Extra middelen als voor Kunst van Lezen is een droom. Dit maakt het mogelijk om te innoveren en in de structuur te borgen. Conclusie: het zou voor betrokken partijen goed zijn om van te voren te weten en af te stemmen wat en wanneer door wie moet worden overgenomen (landelijke organisaties, PSO, basisbibliotheek).

Henk Pilon (Biblionet Groningen) maakt onderscheid tussen projectfase (initiatief m.b.v. startsubsidie) en exploitatiefase (borging).

Onderwerp: Programma Aangepast Lezen: ervaringen met overdrachtsmodel PSO's en basisbibliotheeken

Door: Thea van Lankvelt, programmaleider SIOB

Thea van Lankvelt gaat in op het netwerkmodel dat vanaf 2007 voor het programma Aangepast Lezen wordt gehanteerd. Wat zijn de resultaten van dit beleid? Ook wordt ingegaan op de nieuwe plannen en tot slot wordt een aantal suggesties gedaan voor de discussie over het borgen van landelijke programma's via de PSO's. Bekijk de [presentatie](#)

Reacties

Ger van de Geer (Bibliotheek Rotterdam) Essentieel bij het borgen van beleid is de visieontwikkeling.

Walther Kok (Bibliotheek Utrecht) Voor het programma Aangepast Lezen moeten we ook een link leggen naar andere sectoren zoals zorg en educatie.

Onderwerp: Introductie Collectieve Agenda

Door: Norma Verheijen, programmamanager SIOB

Norma Verheijen licht de structuur binnen de Collectieve Agenda toe. De afgelopen weken hebben de drie landelijke bibliotheekorganisaties een begin gemaakt met de invulling van deze agenda. Om tot een goede invulling te komen is het belangrijk dat de rollen, taken en verantwoordelijkheden van de organisaties (ook t.o.v. elkaar) aangescherpt worden. Dat gebeurt de komende weken op directieniveau. Daarna wordt de agenda meer inhoudelijk ingevuld. Naast de landelijke organisaties kunnen ook andere partijen een rol spelen in de Collectieve Agenda. Te denken valt aan Stichting PSO's, de franchisebibliotheeken, NBD/Biblion en Dedicon. Of deze organisaties hierin een rol willen en/of kunnen spelen zal de komende periode duidelijk worden.

Ook met betrekking tot Kunst van Lezen is het van belang dat zowel de organisatie als financiering ervan na 2011 op landelijk, provinciaal en lokaal niveau geregeld is. Nadere invulling is dus nodig. Uiteindelijk zullen vooral de lokale bibliotheken invulling geven aan de uitvoering van het project. Kunst van Lezen kan alleen blijven bestaan als er op lokaal niveau voldoende menskracht en financiële middelen zijn. Een PSO kan hierin mogelijk ondersteuning bieden.

Reacties

Jeanine Kool (Zeeuwse Bibliotheek) Wie is verantwoordelijk voor de overlegstructuur?

Norma Verheijen (SIOB) Ook dit moeten de directies van de drie afzonderlijke landelijke organisaties onderzoeken. Zowel op provinciaal als landelijk niveau zullen waarschijnlijk wijzigingen optreden ten aanzien van de huidige structuur. Het opnieuw vormgeven van de rollen is een langdurig proces waarbij gezocht moet worden naar een gezamenlijk model. Ook de Stichting PSO's is hierbij betrokken.

Karin de Jong (Servicecentrum Flevolandse bibliotheken) Kunst van Lezen bestaat uit een viertal programmalijnen. Elk van deze programmalijnen hebben weer raakvlakken met andere projecten zoals *Biebsearch* en *Boekenboek*. Hoe zorgen we ervoor dat deze projecten in samenhang kunnen worden uitgevoerd?

Adriaan Langendonk (Programmameider Kunst van Lezen) Hier moet inderdaad altijd naar gekeken worden: aansluiting met andere projecten is van belang. Hij doet hierbij de oproep de projectleiding te melden wanneer hiervan sprake is.

Angeline ten Asbroek (ProBiblio) Wat is hierin de rol van het SIOB? Met de ontvlechting bestaat het gevaar dat Kunst van Lezen verdwijnt zodra de landelijke organisaties het project laten 'vallen'. In het verleden is dit gebeurd met bijvoorbeeld *Schoolbieb* en *De Gids*. Alle investeringen zijn hiermee teniet gedaan waardoor het vertrouwen in het SIOB danig is geschaad. De essentie hierbij voor het SIOB is dus het terugwinnen van het vertrouwen.

Jeanine Kool (Zeeuwse Bibliotheek) beaamt de vorige uitspraak. Deze bijeenkomst moet een voorbeeld zijn van de wijze waarop het vertrouwen kan worden teruggewonnen.

Gerlien van Dalen (Stichting Lezen) Het getoonde schema is een model waarbij top-down wordt gedacht. Het zou echter om een wederkerig proces moeten gaan. Het SIOB en de VOB gaan - anders dan voorheen - immers niet meer ontwikkelen.

Walther Kok (Bibliotheek Utrecht) In het getoonde schema zitten twee grote punten van aandacht, namelijk de financiering en de kwetsbaarheid in de structuur. Wat gebeurt er als er in deze structuur een 'hik' zit?

Norma Verheijen (SIOB) De Collectieve Agenda bestaat uit schakels van verantwoordelijkheden. Het vertrouwen tussen betrokken partijen is hierbij erg belangrijk. De organisaties moeten elkaar hierin scherp houden. Met betrekking tot de financiering: het SIOB ontvangt in de toekomst niet meer de projectsubsidies zoals in de huidige situatie. Los van de structuur moet in de toekomst dus ook de financiering van Kunst van Lezen opnieuw worden geregeld.

Onderwerp: De aanpak door PSO's en het draagvlak van een meerjarig convenant met PSO's voor het borgen van o.a. Kunst van Lezen en Aangepast Lezen.
Discussie: Onder leiding van Ine Kamp (Beleid, innovatie en ontwikkeling Graafschap Bibliotheken)

Vragen: Hoe moeten straks de PSO's opereren? Wat is de rol en functie van de PSO's? Hoe cruciaal is die rol? Past die rol binnen het plaatje van de landelijke programma's? En wat als de PSO's de ontwikkeltaak overnemen? Hoe gaat dat werken? Wordt de PSO straks de spin in het web?

Jeanine Kool (Zeeuwse Bibliotheek) De PSO zou als denktank kunnen opereren voor de basisbibliotheken in de provincie waarbij het zelfs denkbaar is dat binnen Zeeland op termijn één basisbibliotheek ontstaat. Dat is basis van het beleid die vervolgens een landelijke vertaalslag moet krijgen.

Henk Pilon (Bibliotheek Groningen) Ik zou hierin een stap verder willen gaan. De PSO's krijgen een grotere rol in de exploitatie van projecten. Hierbij is een herverkaveling van de projecten nodig waarbij de PSO's ook meer risico's moeten durven nemen. PSO's moeten het eigenaarschap en daarmee de exploitatie per project afspreken en deze zijn dus niet meer vrijblijvend. Onder de paraplu van de Stichting PSO's worden de projecten branchebreed neergelegd waarbij ook geaccepteerd moet worden dat de uitvoering van een project bij een PSO komt te liggen. De overige PSO's kopen dan in.

Norma Verheijen (SIOB) Op dit model zijn natuurlijk varianten mogelijk. Ook de Stichting PSO's kan eigenaar van projecten worden waarbij de financiering door alle PSO's gedragen wordt.

Jan Plooi (Cubiss) Wij praten nu hier over een aantal zaken maar we zijn niet in de positie hierover te beslissen. Essentieel is de vraag: waar kunnen we gezamenlijk opereren in het beïnvloeden van overheden? We moeten met elkaar afstemmen hoe de profilering van onze organisaties en de hele branche naar de overheden toe moet plaatsvinden. Hierin moeten we gezamenlijk optrekken. Denk

bijvoorbeeld aan de lokale educatieve agenda (LEA): we moeten gezamenlijk de vraag stellen hoe wij willen dat de overheden ons zien.

Kunst van Lezen krijgt een compliment over de wijze waarop de strategie is aangepast. Het project is weliswaar top-down gestart maar door goed te luisteren en te leren van het veld wordt nu ook bottom-up gewerkt. Dit is professioneel en vergroot het draagvlak op uitvoeringsniveau. De producten die nu ontstaan moeten uniform en op brancheniveau worden uitgezet. Een landelijke uitstraling is noodzakelijk.

Norma Verheijen (SIOB) Op het gebied van uniformiteit is nog een lange weg te gaan. Er moet hierin nog veel gebeuren.

Jeanine Kool (Zeeuwse Bibliotheek) We moeten ook niet te veel willen vastleggen. Het gaat om de grote zaken en lijnen, anders wordt het krampachtig. Lokale invulling moet mogelijk blijven. Afhankelijk van de situatie, moet je altijd nog blijven nadenken over de 'eigen saus'.

Vraag: Wat is dan de taak van de PSO's? Wat doen de PSO's centraal en wat decentraal? Hoe initiëren en verdelen we dat? Een complicerende factor is dat per gemeente de bijdrage per inwoner verschillend is.

Ida Marie Hebben (Biblioservice Gelderland) Wij hebben te maken met verminderde subsidies. We moeten dus keuzes maken: niet meer alles willen doen. Een PSO moet haar programma bepalen en om kosten te besparen, moet er een verdeelsleutel worden afgesproken. De PSO's moeten hierin het voortouw nemen, ook naar het IPO toe.

Ida Marie Hebben (Biblioservice Gelderland) Ik zou het eigenlijk willen omdraaien: de PSO's moeten aangeven wat ze willen, dat maakt het verhaal veel sterker.

Lourina de Voogd (SIOB) attendeert de aanwezigen op de oproep van Marc Jacobs (IPO): "Wij werken vanuit het bestuurlijk model waarin we spreken namens alle provincies. Dat verhoogt het belang van bepaalde zaken. Nogmaals doe ik het verzoek aan de directies mee te geven om mee te denken en praten."

Lourina vraagt wat de standaard voorwaarden zijn als we zouden overgaan tot een modelovereenkomst met PSO's. Wat is cruciaal hierbij?

Walther Kok (Bibliotheek Utrecht) Nodig is de garantie dat een landelijke borging niet afhankelijk is van provinciale middelen. In het Bibliotheekcharter is de zinsnede voor zover de middelen toereikend zijn..... opgenomen. Daarmee bestaat altijd de kans dat een PSO uit de keten kan stappen. Het subsidiegedreven handelen is dus een probleem.

Jan Plooi (Cubiss) Binnen Kunst van Lezen doet Cubiss mee aan drie van de vier programmalijnen. De uitrol en borging ervan is een netwerktaak. De bibliotheken moeten zich daaraan committeren. Het profileren van bibliotheken op zowel lokaal als provinciaal niveau, kan nog steeds beter. We moeten ervoor zorgen dat we argumenten hebben op basis van meten=weten. Hiermee kunnen we voorkomen dat we voor het blok worden gesteld en een subsidiestop dreigt.

Adriaan Langendonk (Programmaleider Kunst van Lezen) Wij willen komen tot een convenant met directies waarin wordt gesteld dat leesbevordering onderdeel is van het beleid van de PSO. Hierdoor moet het in alle lagen terugkomen. Landelijk kunnen we ervoor zorgen dat we een voorziening als BoekStart opzetten, we kunnen ook ondersteunen door bijvoorbeeld de deskundigheidsbevordering te organiseren. Expertise kan vanuit de PSO's worden aangeboden aan de basisbibliotheken. Het personeel en het onderhoud van het project moet echter onderdeel worden van de eigen exploitatie.

Ida Marie Hebben (Biblioservice Gelderland) Waar beoordeel je het succes op? Bestaat het succes uit het feit dat meer kinderen lid van de bibliotheek worden? Ik denk dat het breder getrokken moet worden en dat we ook het IPO daarin betrekken. We moeten komen tot een gefundeerd verhaal waarin we kunnen aangeven wat het effect is van een project als BoekStart.

Adriaan Langendonk (Programmaleider Kunst van Lezen) We hebben strategische betrokkenheid nodig. Dat wil zeggen dat ook directies betrokken moeten worden bij leesbevordering. Ook in de landelijke communicatie is het essentieel dat we met een merk werken. Bibliotheken moeten veel meer in samenhang de agenda bepalen. Als je kijkt naar laaggeletterdheid heeft 10% van de bevolking daarmee te maken, bij leesbevordering gaat het om 90%. Daarvan is een vierde deel lid. Marketingtechnisch hebben we nog lang niet alles bereikt.

Het is echter geen of/of verhaal maar een en/en verhaal. Het gaat om de effecten en de resultaten. En de verbindingen die kunnen worden gemaakt tussen projecten. Via BoekStart kun je ouders bereiken die je anders niet bereikt. Die inhoudelijke argumenten vanuit verschillende invalshoeken zijn van belang, ook binnen andere platforms.